

Utenriksanalyse: Kinas såre fred

Myndighet 25.4 - 1.5.2008

STEIN TØNNESSON Historiker og fredsforsker. Direktør ved Institutt for fredsforskning (Prío). Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvekst som stormakt, «krigen mot terror», stein@prio.no

Et såret Kina kan bli farlig. Verden må kritisere uten å såre.

Vi nærmer oss 8.8.8, lykkedagen da OL skal åpnes i Beijing. Vil lekene bli et steg på veien mot «det harmoniske samfunn»? Eller blir de en kilde til konflikt? 30 000 journalister er ventet. Mange vil forstyrre idyllen. Aksjonene mot fakkelfstafetten i San Francisco, London og Paris kan være begynnelsen på noe Kinas ledere ikke verken fatter eller takler. De kan holde

politimessig kontroll med sin befolkning, men de kan ikke kontrollere nyhetsbildet i en globalisert medieverden. Og det er mediebildet som avgjør OLs suksess.

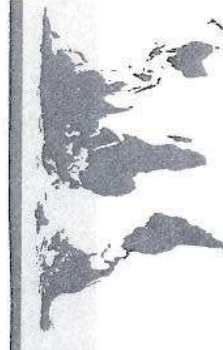
Mange kinesere raser allerede mot Vesten. De ser aksjonene mot fakkelfstafetten som forsøk på å ydmyke Kina. Den funksjonshemmede fakkelfbæreren som nesten rives over ende i Paris, er blitt bildet på en ydmykelse som Kina ikke lenger vil tåle.

Utfordringen for ansvarlige ledere ellers i verden er å vise

ærbødighet for Kinas leker – og samtidig ta opp Kinas brudd på menneskerettigheter. En nødvendig og vanskelig balansegang. Foreløpig behersker de ikke kunsten. Frankrikes president Nicolas Sarkozy og Storbritannias statsminister Gordon Brown tenker mer på sin oppslutning hjemme. Det kan skape ondtd blod, for kineserne har ikke glemt britenes og franskmennenes ødeleggelse av Sommerpalasset i 1860.

Kina arrangerer OL etter mange års fred og voksende velstand, men freden er ikke trygg. Internat

Snart etter oppnådde Vietnam, Kambodsja, Laos og Burma medlemskap i ASEAN, og siden har heller ikke de vært i krig med andre stater. ASEAN har nå hyppige konsultasjoner med Kina.

Fred ble altså resultatet, men kan den vare? Kan den overleve et økonomisk tilbakeslag? Kan den klare seg uten mer frihet og demokrati? Et bekymringsfullt trekk er den nye folkelige kinesiske nasjonalismen, rettet mot Japan, USA, ja, hele Vesten. Et såret Kina kan bli farlig. Vi må kritisere uten å såre.

I 1989 la også Vietnam om politikk sin ved å trekke seg ut av Kambodsja for å kunne normalisere sitt forhold til Kina, Japan og USA – og få fart på økonomien.

Japan bestemte seg for å sette økonomisk vekst foran alt annet, og holde seg inne med USA. Japan bestemte seg i 1945-46, vedtok en fredsgrunnlov og har fulgt etter i 1967 da nasjonalistlederen Sukarno ble avsatt og general Suharto tok over med et team av økonomer fra Harvard. Hans indre fred hvilte på undertrykkelse, mens ytre fred ble sikret gjennom samarbeids-

ter med Russland, Mongolia, Kambodsja og Vietnam, så gjenstår grensen til India, avgrensningen av Kinas kontinentalsokkel og av økonomiske soner i havet, og det er konflikt om flere øygrupper.

Øst-Asia hadde verdens verste kriger i de første tiårene etter andre verdenskrig: borgerkrigen i Kina, Første Indokina-krig, Korea-krigen, Vietnamkrigen, krigen i Kambodsja. Siden 1979 har det nesten ikke vært krig i Øst-Asia. Den viktigste grunnen, har jeg kommet til, er en serie omprioriteringer blant lederne i viktige

hvilte den ikke på noe demokrati med fri meningsdannelse. Forurensning av luft og vann og store forskjeller i inntekt mellom by og land og mellom ulike samfunnsklasser kan gi grunnlag for alvorlige konflikter. Situasjonen i Tibet og blant uigurene i Xianjiang kan eksplodere.

Og eksternt skyldes ikke Kinas fred noen regional sikkerhetsordning, ikke engang noen løsning på de brennbare konfliktene i Korea og i forhold til Taiwan (som formelt er et internt problem). Skjønt Kina har løst de fleste av sine grensetvis-

organisasjonen ASEAN, dannet i 1967. De fem medlemmene Filipinene, Indonesia, Malaysia, Singapore og Thailand har holdt fred med hverandre siden. Kina foretok sin omprioritering i 1979, da Deng Xiaoping oppnådde amerikansk anerkjennelse av Folkerepublikken og åpnet landet for internasjonale markedskrefter.

I 1989 la også Vietnam om politikk sin ved å trekke seg ut av Kambodsja for å kunne normalisere sitt forhold til Kina, Japan og USA – og få fart på økonomien.

Japan bestemte seg for å sette økonomisk vekst foran alt annet, og holde seg inne med USA. Japan bestemte seg i 1945-46, vedtok en fredsgrunnlov og har fulgt etter i 1967 da nasjonalistlederen Sukarno ble avsatt og general Suharto tok over med et team av økonomer fra Harvard. Hans indre fred hvilte på undertrykkelse, mens ytre fred ble sikret gjennom samarbeids-

For Kina: Kinesere ser aksjonene mot fakkelfstafetten som ydmykelse av Kina. FOTO: THOMAS COEX

